

„Fajky valašsky“ – vyvážely se do Vídně, Polska i Ruska

MUZEJNÍ

KUKÁTKO

Požitek z kouření tabáku za pomoci dýmek si jako první vychutnávali američtí Indiáni už před 3000 lety.

V Evropě byla dýmka známa již před objevením Ameriky, zprvu se jí však užívalo v léčitelství ke kouření léčivých bylin.

K jejímu masovému rozšíření zde došlo až po přivezení

tabáku z Ameriky v 16. století.

Je nutno podotknout, že kouření dýmek nebylo výhradně mužskou záležitostí. Už první zpráva o kouření tabáku v deníku Kryštofa Kolumba hovoří o kouřících domorodcích – mužích i ženách. Ani na Valašsku nebyly ženy s fajkou výjimkou. Týkalo se to však jen žen provdaných, svobodná děvčata si zakouřila jen tajně, protože „kúřití bylo na slobodnú cěrku haňba a nebylo to súcí.“

Do českých zemí se dýmky dostaly údajně v roce 1619 od

anglických vojáků. Ke kouření se u nás užívalo dýmek hliněných tzv. gypsovek, porcelánových či „pěnovek“, největší oblību tu ale měly dýmky dřevěné. Jejich výrobou prosluly zejména dvě oblasti – Českomoravská vysočina a náš region východní Moravy. Zde dosáhlo největšího rozmachu dýmkařství v Kelči, kde se dýmky vyráběly odborně, řemeslně vyškolenými dýmkaři.

Dalším centrem výroby byly horské vesnice Valašska, kde dýmky podomácky zho-

tovovali samouci. Podle místa výroby byly nazývány „fajky valašsky“ a bylo pro ně charakteristické zdobení vyběním perletí a mosaznými drátky. Jejich produkcí se v druhé polovině 19. a na počátku 20. století proslavily především vesnice Hrubá (dnes Velká) Lhota a Nový Hrozenkov.

Pro svůj výjimečný vzhled a výzdobu doznaly tyto dýmky velké oblíby nejen po celé Moravě, ale byly vyváženy i do Prahy, Vídně, Polska či Ruska. Právě jejich populari-

ta za hranicemi regionu způsobila, že se na Valašsku dochovalo jen omezené množství těchto artefaktů. Několik z nich je k vidění v expozici vsetínského muzea „Počátky sběratelství“ a „Od kolébky po rakev“.

Mgr. Milada Fohlerová, etnograf, Muzeum regionu Valašsko, Vsetín

Obr: „Fajka valaška“ intarzovaná perletí a drátkem do podoby monogramu VB (Viktor Bubela – majitel nožírské továrny ve Vsetíně). Foto: M. Fohlerová